

Є. О. Четвертак,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

АКТУАЛІЗАЦІЯ СЛОТУ «СУБ'ЄКТ» У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ США

У статті розглядається специфіка вербалізації слоту СУБ'ЄКТ у політичному дискурсі США. Також розглянуто два підслоти через призму аксіологічних пропозицій МИ/СВОЇ ХОРОШІ – ВОНИ/ЧУЖІ ПОГАНІ та МИ/СВОЇ НЕПОГАНІ – ВОНИ/ЧУЖІ НЕХОРОШІ.

Ключові слова: вербалізація, слот, підслот, бінарна опозиція, аксіологічна пропозиція.

В статье рассматривается специфика вербализации слота СУБЪЕКТ сквозь призму аксиологических пропозиций МИ/СВОИ ХОРОШИЕ – ОНИ/ЧУЖИЕ ПЛОХИЕ и МИ/СВОИ НЕПЛОХИЕ – ОНИ/ЧУЖИЕ НЕХОРОШИЕ.

Ключевые слова: вербализация, слот, подслот, бинарная оппозиция, аксиологическая пропозиция.

The article studies the peculiarities of SUBJECT slot verbalization through axiological propositions WE/FRIENDS GOOD – THEY/ALIENS BAD and WE/FRIENDS NOT BAD – THEY/ALIENS NOT GOOD.

Key words: verbalization, slot, subslot, binary opposition, axiological proposition.

Актуальність теми запропонованої статті визначається необхідністю реконструювання фреймової структури національної ідентичності у політичному дискурсі, що постає основним засобом формування світоглядних позицій представників певної нації. **Мета** статті полягає у дослідженні вербалізації одного із слотів фреймової структури, а саме слоту *СУБ'ЄКТ* у сучасному англомовному дискурсі політичних діячів США. Мета зумовлює наступні **завдання**: визначити структуру слоту *СУБ'ЄКТ*, встановити кореляції *СУБ'ЄКТА ТА ОБ'ЄКТА* національної ідентичності, провести аналіз актуалізації підслотів слоту *СУБ'ЄКТ*.

Поняття *СУБ'ЄКТ*, вперше згадане у концепції Гегеля, є філософським і має значення джерела іманентної активності. Згідно словника із психоаналізу, «суб'єкт – це активний учасник життєвого процесу, який здійснює свою діяльність у контексті взаємодіяльності з об'єктивним світом, іншими людьми та самим собою» [5, с.98]. У нашій роботі ми користуємося наступним визначенням суб'єкту національної ідентичності – це індивід, група або держава, які є носіями певної національної ідентичності, при цьому просуюючи позитивний образ своєї нації на противагу іншим державам. Крім того, суб'єкт національної ідентичності має ряд стереотипів, уявлень, правил та архетипів стосовно життєвого укладу, організації побуту та відпочинку.

У цій роботі ми приймаємо, що суб'єкт та об'єкт національної ідентичності є тотожними. Об'єкт – це предмет або особа, на який направлена практична або теоретична діяльність іншої особи [2, с.184-185]. Іншими словами це пасивний, ініціруємий бік діяльності, те на що направлена діяльна здатність суб'єкта. В рамках національної ідентичності ціла нація або її окремі представники виступають її суб'єктами, які в свою чергу є і пасивною стороною, приймаючи історичний спадок, територію, поточні події як елементи своєї національної самоідентифікації.

Американська національна ідентичність ще з часів колонізації американського континенту характеризувалася стійкістю, релігійністю, прагненням до свободи та «зарозумілістю». В останні десятиліття американська національна ідентичність зазнала докорінних змін. Поштовхом до цього були криваві події 11 вересня 2001 року. Згідно американського історика С. Хантінгтона до подій 2001 року американська національна ідентичність була «дезінтегрована та декадентська» [7, с. 29]. Отже, сприйняття національної ідентичності, безумовно, посилюється перед загрозою зовнішнього ворога, на кшталт терористичних організацій. Подібні екстремальні соціальні ситуації тимчасово усувають усі групові ідентичності за винятком національної [9, с.51]. Саме тому С. Хантінгтон у своєму дослідженні «Хто ми?» називає США після сумнозвісних подій 11 вересня мозаїкою, а сучасну Америку плавильним тиглем, в якому усі нації набувають єдиної американської ідентичності. У своїй промові наприкінці вересня 2001 Дж. Буш мл. зазначив, що «America has never been based on kin or territory unity; we are gathered around ideals, which bring us beyond our sets, bring us above our interests and provide us with understanding what it means to be an American» [4, с. 32].

Часто топонім *America* використовується як ідентичний поняттю американська нація, що підкреслює важливість національної ідентичності для цього народу. Як часто зазначають самі мешканці США «Being an American is the choice of good will but not force» [11, с. 10]. Можливість стати членом великої родини американської нації завжди сприймалося як прерогатива. Як стверджував президент Т. Рузвельт бути чи не бути американцем «It's the question of mind and heart, because a good American – is the one who remains loyal to his country, freedom and democracy» [10, с.43].

У нашому дослідженні у слоті *СУБ'ЄКТ* ми виокремлюємо два підслоти: особа та нація. Обидва підслоти розглядаються через призму аксіологічних пропозицій *МИ/СВОЇ ХОРОШІ – ВОНИ/ЧУЖІ ПОГАНІ* та *МИ/СВОЇ НЕПОГАНІ – ВОНИ/ЧУЖІ НЕХОРОШІ*. Ця пропозиція базується на архетипній опозиції *СВІЙ-ЧУЖИЙ*, яка є базовою ідеологією людства під якою розуміють частини будь-якої ідеології, елементи ідеологічної системи, при реалізації якої усвідомлюється й оцінюється ставлення індивіда чи групи індивідів до дійсності [6, с. 85].

На кожному мовному рівні, існують певні засоби, використання яких у американському політичному дискурсі обумовлено оціночною моделлю «своє-добре, чуже – погане». Специфіка використання даних мовних засобів виключає їхню участь у створенні зворотної оцінки «своє-погане, чуже – добре». Категорія «свій-чужий» антропоцентрична, тому при активізації одного з концептів завжди відбувається співставлення із суб'єктом. [1, с.6].

Розглянемо специфіку актуалізації підлоту *ОСОБА* у політичному дискурсі США, а саме засоби вербалізації слота *ОСОБА* по відношенню до самих американців, які і є носіями американської ідентичності. Безумовно, найуживанішою лексичною одиницею для позначення мешканців США є нейтральній топонім *American*. У своїй промові на підтримку чинного президента Б. Обама Б. Клінтон зазначає:

My dear fellow-Americans, I am honoured to be here today.

У даному випадку етнонім *American* використовується для позначення поліетнічної нації. Загально відомо, що США це різнопланова етностержава. Тим не менш, політик звертається до усіх мешканців США, як рівним собі. Це підтверджує і лексична одиниця *fellow* у препозиції.

Іншим цікавим прикладом апелювання до американців є використання власного імені по відношенню до кожного представника нації:

I could see that teenager who wrote the poem to honour America. His name is Tony Lawrson. I believe that every one of you treats America the same way. We are all Tonys Lawrson.

Треба зазначити, що даний приклад не є унікальним, тому що практика апелювати до свідомості електорату через простих громадян є розповсюдженим серед американських політиків. Тим самим політик намагається довести, що незалежно від віку, статі, релігійних вподобань та походження усі американці рівні. Цей феномен відомий у лінгвістиці як прецедентне ім'я – індивідуальне ім'я, пов'язане або з широко відомим текстом, як правило, яке відноситься до прецедентних, або з прецедентною ситуацією; це свого роду складний знак, при вживанні якого у комунікації відбувається апелювання не до денотату, а до набору диференційних характеристик даного прецедентного імені [8, с. 82].

В іншому прикладі з інавгураційної промови президент доводить героїзм американців, які мають волю та силу йти далі по життю з високо піднятою головою, не дивлячись на перешкоди.

I am hopeful tonight because I have seen this spirit at work in America. I've seen it in the family business whose owners would rather cut their own pay than lay off their neighbors and in the workers who would rather cut back their hours than see a friend lose a job. I've seen it in the soldiers who re-enlist after losing a limb and in those SEALs who charged up the stairs into darkness and danger because they knew there was a buddy behind them watching their back. I've seen it on the shores of New Jersey and New York, where leaders from every party and level of government have swept aside their differences to help a community rebuild from the wreckage of a terrible storm. And I saw it just the other day in Mentor, Ohio, where a father told the story of his 8-year-old daughter whose long battle with leukemia nearly cost their family everything had it not been for health care reform passing just a few months before the insurance company was about to stop paying for her care.

Дуже часто політики, намагаючись привернути на свій бік якомога більше виборців, звертаються до американців як *brothers and sisters*, тим самим ставлячи себе на одну сходинку з виборцями. Наприклад:

Brothers and sisters we're the country awakened to danger and called to defend freedom.

У своїх промовах американські політики зазвичай надають також і оцінку (зазвичай позитивну) мешканцям Америки часто протиставляючи їх зовнішнім ворогам. У цьому випадку простежується актуалізація пропозиції *МИ/СВОЇ ХОРОШІ – ВОНИ/ЧУЖІ ПОГАНІ*. Наприклад:

American is the man who's cool on the outside, but who burns for America on the inside. The enemy of the nation is burning outside but void inside.

У наведеному прикладі використано подвійне протиставлення. По-перше порівнюються дві сторони буття американця, який є скромним та невимушеним зовні, але душа якого могутня у своїй боротьбі за справедливість та демократію. По-друге, мешканець Америки протиставляється представнику зовнішньому ворога – терористу східних держав. Промовець використовує емоційно навантажену одиницю по відношенню до населення США – *burns*. Тим самим він зауважує, що американський народ дуже щиро відноситься до своїх цінностей, культури та ідеології. На протигагу цьому громадський діяч використовує лексеми з негативною конотацією по відношенню до східних держав: *enemy ma void*.

У своїй промові стосовно терористичних актів Біл Клінтон зауважує:

Americans come through ever voracious fire a little stronger and a little better.

По-перше знову ми простежуємо вербалізацію пропозиції *МИ/СВОЇ ХОРОШІ – ВОНИ/ЧУЖІ ПОГАНІ*. Зворот *voracious fire* безумовно відноситься до діяльності терористичних організацій, де нейтральний іменник *fire* описується негативно забарвленою лексемою *voracious*. Політик використовує маркер *fire* щоб підкреслити, що терористична ідеологія призводить тільки до руйнувань, війни та жертвам. З іншого боку оратор відмічає, що американська нація настільки сильна та згуртована, що ніяка ворожа діяльність не в змозі зруйнувати це. Б.Клінтон використовує прикметники, які мають позитивну конотацію, *stronger* та *better*, порівнюючи теперішній стан з минулим і підкреслюючи емоційний розвиток американської нації.

Розглянемо підслот *НАЦІЯ* у слоті *СУБ'ЄКТ* національної ідентичності у політичному дискурсі США. Загально відомо, що американці пишаються своєю нацією, а інколи, навіть, намагаються нав'язувати свою ідеологію іншим державам. У політичному дискурсі США апелювання до американської нації актуалізується словосполученням *American Empire*

We'll have to reject the unsustainable costs of policing the world and expanding the American Empire.

У цьому реченні політик використовує лексеми *Empire*, яка відноситься до високого стилю, та є деякою мірою архаїзмом. Тут присутнє непряме посилання до Римської Імперії, яка за часів свого процвітання була найсильнішою та найвпливовішою державою у світі.

Цікавим є згадування Американської нації у наступному прикладі:

America-a-winner-take-it-all, you're-on-your-own-society.

Складне слово синтаксичного типу з компонентом *America* використовується для посилення змістової єдності і вимови. Деякі вчені називають це явище сучасною ідіомою. Його перша частина представлена відомою фразою із пісні гурту АВВА «The winner takes it all», а друга частина виражає основний принцип американської нації – принцип демократії.

Переваги США у свідомості американців перед іншими державами чітко простежуються у наступному уривку з промови чинного президента:

America is the country where everyone has access to the best schools and the best teachers, a country that lives up to its legacy as the global leader in technology and discovery and innovation – with all of the good jobs and new businesses that follow.

У цьому прикладі автор використовує найвищий ступінь порівняння прикметника *best* змальовуючи американську освітню систему як найкращу в світі. Лексеми *discovery and innovation*, хоча і є нейтрально забарвленими але в даному контексті репрезентують те, що держава працює на майбутнє.

Образ зовнішнього ворога держави відбувається із залученням таких ідеологем як «тоталітаризм» і «тероризм». Ідеологема – це когнітивна категорія, джерело формування концептуальних схем і категорій [3, с. 27]. Аксіологічну пропозицію МИ/СВОЇ НЕПОГАНІ – ВОНИ/ЧУЖІ НЕХОРОШІ можна простежити у політичних промовах де йдеться про так звані тоталітарні країни Росії, Китаю та Північної Кореї.

The world cannot afford a new round of Russian-inspired misunderstanding, we need to help the world out to become a pure and successful democracy.

Тоталітарні країни не несуть прямої загрози для США, на відміну від радикального налаштованого Сходу. Ці держави виступають радше суперниками для Америки у боротьбі за лідируючу позицію у світовій економіці. Саме тому політик вживає емфативне словосполучення *Russian-inspired misunderstanding*, не вказуючи на різко негативні наслідки для всього світу.

Ще одним прикладом саме економічного суперництва є уривок з промови Д. Кусіні:

Every consumer shop was China, China and China. We seem to be a country in which we have a 51th state named China.

Загально відомо, що китайські товари заповнили світовий ринок, і США не є виключенням. З метою підкреслити своє обурення речник вдається до трикратного повторення топоніма *China*. Також Кусіні згадує кількість штатів США, наголошуючи на тому, що кожен американець повинен знати їхню точну кількість.

Таким чином, як показує проаналізований матеріал, у слоті *СУБ'ЄКТ* можна виокремити два підлоти *ОСОБА* та *НАЦІЯ*, які було розглянуто через призму аксіологічних пропозицій МИ/СВОЇ ХОРОШІ – ВОНИ/ЧУЖІ ПОГАНІ та МИ/СВОЇ НЕПОГАНІ – ВОНИ/ЧУЖІ НЕХОРОШІ. Слот *СУБ'ЄКТ* актуалізується зазвичай через етноніми та топоніми. Також використовуються предикативні конструкції з позитивною або негативною конотацією. Характерною рисою актуалізації слоту *СУБ'ЄКТ* є вживання прецедентного імені. Переважно політики вживають лексеми *family, brother sister* для зменшення соціальної відстані між собою та електоратом.

Література:

1. Алиева Т. В. Языковые средства реализации концептуальной оппозиции «свой-чужой» в британском политическом дискурсе : автореф. дис. получение науч. Звания канд. Филолг. Наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Т. В. Алиева. – Москва, 2013. – 28 с.
2. Большая советская энциклопедия : в 30 т. / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Сов. энцикл., 1969–1978. – 28 т.
3. Водак Р. Язык. Дискурс. Политика / [пер. с англ. и нем. В. И. Карасика и Н. Н. Трошиной]. – Волгоград: Перемена, 1997. – 139 с.
4. Иноземцев В.Л. Иммиграция: новая проблема нового столетия / В.Л. Иноземцев // Социс. 2003. – № 4. – С. 64-72.
5. Лейбин В. М. Словарь-справочник по психоанализу / В. М. Лейбин. – М. : АСТ, 2010. – 1219 с.
6. Пионтек Б. Идиологема как ключевая лексическая единица общественно-политического дискурса и как концепт общественного сознания современной языковой личности в России и Польше / Б. Пионтек // Вестник Моск. ун-та. Серия 19. – 2010. – № 1. – С. 85-95.
7. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон. – М. : АСТ, 2008. – 636 с.
8. Язык, сознание, коммуникация: [Сб. статей / научн. Ред. Красных В.В. и др.]. – М. : Филология, 1997. – С. 82-103.
9. Liebkind K. Minority Identity and Identification Processes / K. Liebkind // European Monographs in Social Psychology. – 1978. – № 4. – P. 27-60.
10. Schlesinger, A., Jr. The Disuniting of America. Reflections on a Multicultural Society / A. Schlesinger. – Knoxville (Tenn.), 1992. – 208 p.
11. Vecoli R. The Significance of Immigration in the Formation of an American Identity / Rudolph Vecoli // The History Teacher. – 1996. – Vol. 30. – № 1. – P. 9-27.